

(bibliografia científica)

LES NOVETATS DE 1980

Obres generals

- Gran Enciclopèdia Catalana*. vol. 14, Su-Tz. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, SA, 1980, 828 pàgs il·l. 4.000 ptes.
Petit Curial Enciclopèdic Il·lustrat. Prefaci de Max Cahner. Barcelona, Curial, 1979, 1.400 pàgs + 4 làms. 2.500 ptes.
Ulisses. Enciclopèdia de la recerca i la descoberta. vol. 10. *De la vida microbiana a la consciència*. Barcelona, Edicions Ulisses SA, 1979, 383 pàgs il·l. 3.500 ptes.

Filosofia i pensament científic

- Josep Ferrater Mora: *Les formes de la vida catalana i altres assaigs*. Barcelona, Edicions 62, 1980 ("Les millors obres de la literatura catalana", 35).
 Jordi Llobet, Xavier Rubert de Ventós, Eugenio Trías (Col·legi de Filosofia): *De l'amor, el desig i altres passions*. Barcelona, Edicions 62, 1980, 150 pàgs. ("Llibres a l'abast", 153).
 Ramon Turró: *Orígens del coneixement: la fam*. Barcelona, Edicions 62, 1980, 236 pàgs. ("Les millors obres de la literatura catalana", 32).

Història de la medicina

- Josep Riu Porta: *Hospital militar a Montserrat (1938-1939)*. Montserrat, Publicacions de l'Abadia, 1979, 80 pàgs. 225 ptes.

Matemàtiques

- Secció de matemàtiques de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques (filial de l'IEC): "Butlletí de la...", número 4, març 1980, Bellaterra, Secció de Matemàtiques, 50 pàgs.

Física

- Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques; Secció de Física: *Primer Col·loqui Internacional d'Energia Solar*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1980, 364 pàgs il·l. 2.000 ptes.
 "Treballs de Física", I. (Número monogràfic dedicat a Einstein). Barcelona, Secció de Física de la Societat Catalana de Ciències, 1979, 96 pàgs + 1 retrat. 400 ptes.

Ciències de la vida

- Xavier Aixelà i Martí: *Els ocells de Balaguer i la seva rosalia*. Lleida Dilagro, 1979, 68 pàgs + 10 làms. ("Cultura Ilerdense Minor"). 300 ptes.
 Miguel Angel Clavero: *Cavalls*. Direcció artística Ted Smart. Barcelona Edicions Castells, 1979, 64 pàgs. il·l. ("La Naturalesa"). 395 ptes.
 Pius Font i Quer: *Iniciació a la botànica. Morfologia externa*. Segona edició actualitzada, a cura d'Oriol de Bolós. Il·lustracions d'Eugeni Sierra i Rafols. Barcelona Editorial Fontalba, 1979, 262 pàgs. 700 ptes.
 Gabriel Janer Manila, Miquel Rayó: *Aucells esquius*. Dibuixos de Vicenç Sastre. Palma de Mallorca, Editorial Moll, 1979, 136 pàgs. il·l. 375 ptes.
 Félix Rodríguez de la Fuente: *Els cervols*. Segons els comentaris originals i notes de camp de... recopilats i redactats per Joaquín Araujo. Traducció catalana de Josep M. Grané. Montserrat, Publicacions de l'Abadia, 1979, 96 pàgs. ("L'home i la terra", 4). 600 ptes.
 Félix Rodríguez de la Fuente: *La cabra muntesa*. Segons els comentaris originals i notes de camp de... recopilats i redactats per Joaquín Araujo. Traducció catalana de Josep M. Grané. Montserrat, Publicacions de l'Abadia, 1979, 96 pàgs. ("L'home i la terra", 3). 600 ptes.
 Miquel Riera i Tusell: *La vegetació de la regió volcànica d'Olot*. Ajuntament 1979, 130 pàgs. 550 ptes.

Antropologia

- El Carnaval de Barcelona*. Barcelona, Servei de Cultura de l'Ajuntament, 1980, 48 pàgs. ("Quaderns de divulgació cultural". Sèrie Festes i tradicions).

- Xavier Fabregas: *Tradicions, mites i creences dels catalans*. La pervivència de la Catalunya ancestral. Fotografies: Jordi Gumí. Barcelona, Edicions 62, 1979. 282 pàgs. il·l. ("Vida i costums dels catalans", 4). 3.200 ptes.
 Sever Paramon: *Proverbis, dites i frases fetes de la llengua catalana*. Barcelona, Editorial Millà, 1979. 158 pàgs. ("Llengua viva", 2). 500 ptes.
 Valeri Serra i Boldu: *Arxiu de tradicions populars, recollides a Catalunya, València, Mallorca, Rosselló, Sardenya, Andorra i terres aragoneses de parla catalana*. (Fac. I-VIII, 1928-1935). Barcelona, Impremta de la Casa Provincial de Caritat (edició facsímil). Pròleg de Josefina Roma. Editor: José J. de Olañeta. Barcelona, 1980.

Gastronomia

- Ferran Agulló i Vidal: *Llibre de la cuina catalana*. Segona edició molt augmentada. Barcelona, Llibreria Puig i Alonso, 1933 (Quarta edició facsímil). Presentació de Llorenç Torrado (Amb un comentari sobre l'autor de Josep M. de Segarra) Barcelona, Alta Fulla, 1979. 296 pàgs. + 2 pleg. ("Biblioteca Sèrie C.L.") 600 ptes.
 Rudolf Grewe: *Llibre de Sent Soví*. (Receptari de cuina) Barcelona, Editorial Barcino, 1979. 252 pàgs. ("Els nostres clàssics", A. 115). 600 ptes.

Enologia

- Jaume Ciurana: *Els vins de Catalunya*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. 192 pàgs. (Servei central de publicacions de la Generalitat, departament de la Presidència).

Llengua

- Antoni Badia i Margarit i Carles Duarte i Montserrat: *Formulari administratiu, aplicat especialment a la Universitat*. Barcelona, Curial, 1979. 364 pàgs. ("Manuals Curial", 3) 475 ptes.
 Joan Coromines: *Diccionari etimològic i complementari de la Llengua Catalana*. Amb la col·laboració de Joseph Gulsoy i Max Gahner. Vol. I, A-BI. Barcelona, Curial Edicions Catalanes, Caixa de Pensions "La Caixa", 1980. 850 pàgs. 3.500 ptes.
El catalán sin esfuerzo. Text: Jaume Dorandeu - Montserrat Morral de Prudom. Il·lustracions de J.L. Goussé. Benelux, Dusseldorf, Lausanne, London, Madrid, Montreal, New York, Torino, Assimil SA, 1979. 420 pàgs. 750 ptes. Amb cassette: 3.500 ptes.
 Pompeu Fabra: *La llengua catalana i la seva normalització*. A cura de Francesc Vallverdú. Barcelona, Edicions 62, 1980. 188 pàgs. ("Les millors obres de la literatura catalana", 28). 170 ptes.
Guia Bibliogràfica de Llengua i Literatura catalanes. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1979. 24 pàgs. (Servei Central de Publicacions). 100 ptes.
Homenatge a Francesc de B. Moll, 1. Introducció de Josep Massot i Muntaner. Barcelona, Curial Edicions Catalanes, 1979, 224 pàgs. ("Randa", 9). 675 ptes.
Miscel·lània Aramon. Estudis de llengua i literatura catalanes oferts a Ramon Aramon i Serra en el seu setantè aniversari. I. Pròleg de Jordi Carbonell. Barcelona, Curial Edicions Catalanes, 1979. 626 pàgs. + 1 retrat (Estudis Universitaris Catalans, XIII, primer de la tercera època). 1.600 ptes.
Retalls. Textos literaris i populars per a l'aprenentatge del català. Per Montserrat Albó - Montserrat Gimeno - Iolanda Pelegrí - Rosa Porter. Pròleg d'Antoni Badia i Margarit. Barcelona, Edicions de la Universitat, 1979. 134 pàgs.
 Sebastià Serrano: *Signes, llengua i cultura*. Barcelona, Edicions 62, 1980 ("Llibres de l'abast", 154).
 Josep M. Soler i Janer: *Gentilicis dels Països Catalans*. Paragenticilis, malnoms i sobrenoms. Barcelona, Editorial Millà, 1979. 130 pàgs. ("Llengua viva", 3). 500 ptes.
 Francesc Vallverdú: *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana*. Barcelona, Edicions 62, 1980 ("Llibres de l'abast", 152).
 Francesc Vallverdú: *La normalització lingüística a Catalunya*. Barcelona, Editorial Laia, 1979. 224 pàgs. ("Les Eines", 51. Assaig/Lingüística). 390 ptes.

Pedagogia

- Comunicacions de les III Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, organitzades pel Col·legi Universitari (Secció Lletres); l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB, Delegació de l'ICE de la UAB. Girona, 1979. 200 pàgs. 300 ptes.
- Célestin Freinet: *L'equilibri mental de l'infant*. Traducció de Marga Latorre. Barcelona, Editorial Laia, 1979. 168 pàgs. ("Llibres Quaderns de Pedagogia", 2). 300 ptes.
- Alexandre Galí i Josefa Herrera: *Activitat i llibertat en l'Educació*. Barcelona, Edicions El Mall-Grup Promotor, 1979. 78 pàgs. ("El Tremp", 7. Quaderns d'Escola). 150 ptes.
- Fèlix Martí Alpera (1875-1940). La seva contribució a l'escola pública amb motiu del seu homenatge. Barcelona, Pedro Cuesta, editor, 1979. 102 pàgs. 12 làms. 300 ptes.
- Joan Pelegrí i Partegàs: *Fumarades d'adolescent*. Barcelona, 1979. 152 pàgs. 350 ptes.
- Una escola per avui i aquí*. I Congrés Escola Cristiana de Catalunya. Barcelona, 16 i 17 de juny de 1979. Barcelona, Edicions Don Bosco, 1979. 148 pàgs. 300 ptes.
- Pere Vergés - Artur Martorell: *Colònies escolars de l'Ajuntament de Barcelona*. Pròleg de Maria Martorell. Sant Boi, Edicions El Mall-Grup Promotor, 1979. 74 pàgs. ("El Tremp", 8). 150 ptes.
- Pau Vila: *Assaig de recordança i de crítica del que fou l'Escola Horaciana*. Sant Boi, Edicions El Mall-Grup Promotor, 1979. 60 pàgs. ("El Tremp", 4). 130 ptes.

Tecnologia

- Jaume Herranz i Luis - Joan Miró i Sans - Josep M. Tubau i Sala - Jaume Viñas i Torner: *Diccionari d'enginyeria elèctrica*. Temes bàsics. Barcelona, Universitat Politècnica - Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Telecomunicació, 1979. 266 pàgs. 450 ptes.
- Miquel Joseph i Mayol: *Com es fa un llibre*. Diccionari de les Arts Gràfiques. Pròleg de Josep Pernau i Riu. Barcelona, Editorial Pòrtic, 1979. 326 pàgs. (Pòrtic 71,18). 750 ptes.
- Lluís Marquet i Fericle: *Vocabulari de luminotècnia*. Premi Marià Aguiló 1972. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1979. 38 pàgs. (Arxius de la Secció de Ciències LVIII). 300 ptes.
- "Quaderns d'Enginyeria. Publicació Tècnica", Vol. 2, núm. 1. Barcelona, Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials, Universitat Politècnica de Barcelona, 1980, 176 pàgs. (subscripció anual per 3 números: 1.000 ptes.)

Ciències socials

- Miquel Aleujar i Fuster: *Una política econòmica per a les nostres Illes*. Ciutat de Mallorca, Obra Cultural Balear, 1979. 64 pàgs. ("Monografies", 9).
- Miquel Briongos - Francesc Hernández - Francesc Mercadé: *Sociologia, avui*. Versió catalana de Josefina Dalmau. Barcelona, Editorial Teide, 1980, 172 pàgs. ("Què cal saber", 14). 200 ptes.
- Joaquim Cabeza i Valls: *Geografia de Catalunya. Aspecte físic*. Prefaci de Josep Iglésies i Fort. Barcelona, Unió Excursionista de Catalunya, 1979. 144 pàgs. (Arxiu Bibliogràfic de la UEC). 700 ptes.
- James Connolly: *Nacionalisme i Socialisme*. Selecció de textos d'Eduard Vinyamata. Traducció de Jaume Costa. Barcelona, Editorial La Magrana, 1980. 108 pàgs. ("Alliberament", 9).
- Josep M. Figueras: *La Societat i l'Economia Catalanes sota la perspectiva de l'Estat*. Conferència de cloenda i valoració de les Jornades sobre "L'Economia Catalana sota la perspectiva de l'Estat" pronunciada per... el 6 de desembre de 1979. Barcelona, Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació, 1979. 56 pàgs.
- Ictineu. Diccionari de les Ciències de la Societat als Països Catalans. (segles*

- XVIII - XX). A cura de Francesc Artal, Pere Gabriel, Enric Lluch i Francesc Roca. Barcelona, Edicions 62, 1979. 552 pàgs. ("Cultura catalana contemporània", 8). 2.200 ptes.
- Josep Iglésies: *El moviment de població de les comarques de la Catalunya de sobirania francesa en el curs del segle XIX i XX*. Barcelona, Reial Acadèmia de Ciències i Arts, 1979, 64 pàgs. (Memories 3ª, XLIV, 16).
- Jornades sobre l'atur*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, 1980. 428 pàgs.
- La Devesa, paradís perdut*. Presentació de Joan M. Gelada i Casellas i Enric Xutglà i Ruiz, amb el patrocini del Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona i de la delegació de Girona del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Girona, Ed. Gothia, 1980, 210 pàgs.
- Joan Lluís: *El meu Pallars, IV. El Pallars Sobirà (La Coma de Burg i la Vall Ferrera)*. Barcelona, Editorial Barcino, 1979. 240 pàgs. XXXII làms. ("Tramuntana", XXVI). 690 ptes.
- J.A. Martínez Serrano - E. Reig - V. Soler - J. Sorribes: *Introducció a l'Economia del País Valencià*. València, Edicions Tres i Quatre, 1980, 246 pàgs. ("Papers bàsics", 10). 650 ptes.
- Josep M. Mundet Gifré: *"El Restaurador Catalán" i la 1ª guerra carlina*. Barcelona, Rafael Dalmau, editor, 1979. ("Episodis de la Història", 242). 100 ptes.
- Francesc Roca: *Política econòmica i territori a Catalunya, 1901-1939*. Pròleg de Fabià Estapé. Introducció d'Ernest Lluch. Barcelona, Ketres ed., 1979. 240 pàgs. 2.200 ptes.
- Pau Vila: *La divisió territorial de Catalunya*. Selecció d'escrits de Geografia, I. Pròleg de Lluís Casassas i Simó (Segona edició). Barcelona, Curial, 1979. ("Biblioteca de cultura catalana", 31). 475 ptes.
- Pierre Vilar: *Catalunya dins l'Espanya Moderna*. Recerques sobre els fonaments econòmics de les estructures nacionals. I. Traducció d'Eulàlia Duran de Cahner. Barcelona, Curial-Edicions 62, 1979. 398 pàgs. 675 ptes.
- Vocabulari Jurídic Castellà-Català, Català-Castellà*. Pel Seminari de Documentació Jurídica en Català de l'Il·ltre. Col·legi d'Advocats de Barcelona, Ed. Pòrtic, 1978, 2ª edició 1980. 224 pàgs. ("Llibre de butxaca", 111).

Excursionisme

- Antoni Calderó Picó: *Guia excursionista de la Safor*. Alcoi, 1979. 100 pàgs. + 28 làms. ("El Teix", Sèrie valenciana, 1). 175 ptes.
- Antoni Calderó Picó: *Guia excursionista de la Serra Aitana*. Alcoi, 1979. 78 pàgs. + 14 làms. ("El Teix". Sèrie valenciana, 2). 175 ptes.
- Jordi Mir: *Indrets de Catalunya, I* (Segona edició). Pròleg d'Albert Jané. Montserrat, Publicacions de l'Abadia, 1979. 104 pàgs. ("Llibre de motxilla", 5). 250 ptes.
- Jordi Mir: *Indrets de Catalunya, II*. Montserrat, Publicacions de l'Abadia, 1979. 110 pàgs. ("Llibre de motxilla", 9). 250 ptes.
- Artur Osona: *Excursió a la Muntanya del Montseny per un propietari de la vila de Breda*. Amb la traducció castellana i francesa. Barcelona, Impremta Barcelonesa, 1979 (edició facsimil). Presentació de Lluís Puntí i Pujol. Barcelona, Centre Excursionista de Catalunya, 1979. 40 pàgs. + 1 mapa plegable.
- Antoni Pladevall i Font: *El Santuari del Far, Collsacabra, Guílleries*. Granollers, Ed. Montblanc-Martin, 1979 ("Biblioteca excursionista", 18).
- Estanislau Torres: *Excursionisme i franquisme*. Montserrat, Publicacions de l'Abadia, 1979. 104 pàgs. ("Llibre de motxilla", 10). 250 ptes.

Vària

- Catalunya cap a l'any 2000*. Barcelona, Editorial Blume, Publicacions de la Fundació, 1979. 264 pàgs. ("Temps de futur"). 500 ptes.
- Edicions 62. Mil llibres en català (1962-1979)*. Barcelona, Edicions 62, 1979. LXXX + 144 pàgs. il·l. (No posat a la venda).

L"ICTINEU" A PORT.

Artal, F., Gabriel, P., Lluch, E. i Roca, F. (coordinadors) *Ictineu. Diccionari de les Ciències de la Societat als Països Catalans (segles XVIII-XX)*, Edicions 62, Barcelona, novembre de 1979, 551 pàgines. Fa gairebé vuit anys —el

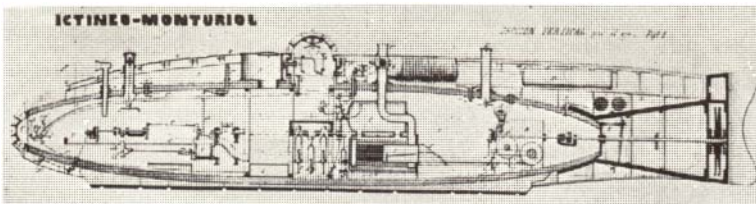
juny del 1972— es concretava de manera plausible la idea de fer un balanç sintètic i crític dels coneixements científics que, d'una manera acumulativa i, de vegades, rupturística, es tenien de la societat catalana (i també de

la literatura científica catalana sobre les altres societats). Es tractava de recuperar, si calia, les aportacions més valuoses, des d'una òptica actualista, fetes pels historiadors, els juristes, els ecònomistes, els demògrafs,

els antropòlegs, els lingüistes catalans per naixença o per interessos. La forma de presentar aquestes aportacions era la de l'article enciclopèdic i l'ordre el de l'alfabet català. Les veus del diccionari, però, corresponien a quatre tipus

ben diferenciats: corrents científics i disciplines acadèmiques, temes i qüestions a debat, autors de fora influents i autors dels Països Catalans.

L'equip inicial era format per un historiador (Josep Fontana), un geògraf (Enric Lluch), un jurista (Isidre Molas) i dos economistes (Ernest Lluch, Francesc Roca). Una fundació (Fundació Jaume Bofill) hi donaria no únicament el seu suport material i d'infraestructura, sinó també un cert estímul moral. L'equip final ha estat el ressenyat a la capçalera. Els autors dels articles, però, són els principals

responsables del text que han escrit.

L'*Ictineu* té una doble adscripció: és un diccionari català (és escrit en català, no és una traducció) com la Gran Enciclopèdia Catalana, el Salvat Català, l'Albertí —només biogràfic—, el Diccionari de Literatura, el Petit Curial; i és un diccionari científic-social com, salvant totes les distàncies, l'*Encyclopaedia of the Social Sciences* (1930-1935, 15 volums).

Aquest *Ictineu* és més fàcil de manejar que d'altres diccionaris-submarí: hi ha unes eines de maneig insòlites en aquest tipus de publicació.

S'hi inclou una "Guia del lector", un "Repertori d'articles" on tots (352) són classificats segons els quatre tipus previstos, uns "Materials de lectura" i sobretot un fabulós "Índex de noms" on, fins i tot, surt la revista "Ciència" (1926-1933).

Ara el que caldria és que hom seguís la ruta de l'"Ictineu". El balanç sintètic i crític que han iniciat els cent disset redactors d'aquest diccionari hauria d'ésser estès a *tota* la producció científica catalana. És potser en el camp de les ciències de la natura i la tecnologia on fa més falta una navegació conscient que clarifiqui els orígens, el marc teòric de les influències i els debats, els autors més influents i els protagonistes de la tradició científica catalana. Això avui difícilment és accessible a la majoria dels científics i dels ciutadans. Ens cal un altre "Ictineu".

UN COP D'ULL AL "LLIBRE DEL COCH"

per M. Dolors Llopart

(tast i flaire)

En aquests dies en què la publicació de llibres de cuina en català ha esdevingut gairebé una allau, val la pena dedicar un record al *Llibre del Coch*, un dels més antics publicats en llengua catalana i que gaudí durant molts anys d'un gran crèdit. Fa poc (1977) el departament de filologia catalana de la Universitat de Barcelona n'ha publicat una edició crítica molt útil a cura de Veronika Leimgruber. Certament aquest llibre, escrit en el català de la fi del segle XV, no és un llibre de receptes que hom pugui emprar avui en la cuina quotidiana; per començar pot espantar una mica qui no estigui avesat a llegir textos catalans antics (és a dir gairebé a tothom), però qualsevol aficionat a la cuina amb una mica d'esperit d'aventura i un mínim d'experiència i de criteri es trobarà de seguida immers en un món llunyà en el temps però encisador tant per la manera com hi són escrites les receptes, com pels noms dels plats, com per la descripció que s'hi fa de la manera com cal servir-los i pel marc cortesà renaixentista que traspua de tot plegat.

Perquè efectivament el *Llibre del Coch* és un llibre de cuina cortesana renaixentista. El seu autor, anomenat Mestre Robert o Robert de Nola, era cuiner de la cort de Ferran I de Nàpols, fill natural d'Alfons el Magnànim i hereu d'aquest en el tron napolità de 1458 a

Reproducció de la portada del *Llibre del Coch* (Barcelona, 1520) (Font: Curial, Ed., Barcelona).

1494. Ferran I, com el seu pare, impulsà les arts i la vida cultural en general i tingué predilecció pels tractats amb finalitats pràctiques, entre els quals figura sens dubte el llibre que comentem, bé que l'edició més antiga coneguda fou la publicada en català, a Barcelona, el 1520. Tanmateix, com posa en relleu Veronika Leimgruber, sembla bastant clar que el text original del llibre és anterior a 1491, data en què es

modifiquen les prescripcions relatives a l'observança del dejuni i l'abstinència quaresmals; moltes receptes del llibre observen encara les prescripcions antigues, vigents abans de 1491. En qualsevol cas sembla clar que és el més antic dels llibres de cuina impresos en català, encara que hi hagi alguns manuscrits més antics, com ara el *Llibre de Cuina de Sent Soví*, del segle XIV.

Per la seva data de redacció, el *Llibre del Coch* és també anterior a la conquesta d'Amèrica i, per tant, a la introducció a les cuines mediterrànies dels productes americans, que en segles posteriors n'esdevindran components habituals i indissociables (tomàquets, pebrots, mongetes, etc.). Encara amb més raó hi manquen les patates, el conreu de les quals no fou introduït a Catalunya fins a la fi del segle XVIII.

El *Llibre del Coch* anava adreçat, com indica ben clar en la introducció, als joves desitjosos d'aprendre l'ofici de cuiner de cort i per això dedica una particular atenció, no solament a la descripció detallada dels plats, sinó també a la manera de tallar les viandes i a la manera de servir la taula i presentar les menges. Cal remarcar que a l'època en què escriu Mestre Robert no s'usaven estovalles, però en canvi cada plat era servit amb un tovalló que es retirava juntament amb el plat abans de servir-se el següent. Entre les qualitats neces-